Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 594 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1885 (Ն. Տ.) 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1886 — 29 ՐԷՊԻ ԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1303

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան–Խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԿԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ	200
» »	վեցամսեայ	» »	100
» »	եռամսեայ	» »	50
Գաւառաց »	եւ տեղական		
	թղթատարով տարեկան	» »	240
Գաւառաց համար եւ տեղական			
	թղթատարով վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ, տարեկան		ֆրանգ	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Դարձ զրկուած լրագրոյ համար ծախք ընդունելութեան վրայ է։ Խմբագրութեան զրկուած նամակ կամ դրամ չենք ետ դարձներ։

ՊԱՆՈՒԻՄՈՒՆԵՔ ԿԸՆԴՈՒՆՈՒԻՆ
ԻՍԴԸՐՆ ԷՃԷՆԻ
Գաղթականութեան Չեռամէջ, Գաղաթիոյ, Տէրթըմէն–Խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԴԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Յ'ԱՄԻՆ 1885

(Կ. Պոլսոյ Ա–ԼԱՒԱՐԱԿ ՕՐԱԹԵՒԹԻՆ «ԺՈՒՐՆԱԼ»–ԷՆ)

«Հիմակ ը մուտք 1886 Տարին, օգտակար կը համարինք լուսադարձ ակնարկ մը նետել վերջացող Տարւոյն վրայ, տնտեսական և առեւտրական հոսիքի տեսութեամբ մը։

«Սկսինք մեր հունձքերէն։ 1885 Տարւոյ ընդհանուր արգիւնքը բաւական լաւ տեսակէն միջակ հանգամանք մ'ունեցաւ։ Թէև, Բէսարաբիոյն ի դէն կոչուան և արտօրէից չատ խնամ չտարտղերուն պատճառաւ, 1886ի հնձոց վրայ ի սիզդան երկիրներ կային, բայց, գաւառներէն հետզհետէ եկող ծանօթութեանց նայելով, կրնանք հաստատել թէ չատ տեղեր, օդին լաւութեան ընդհանուր սերմնացանութիւնը աւարտած էին զօրաց մեկնումէն առաջ։

«1885 Տարին Թուրքիոյ ամենադժբախտ տարիներէն մին եղաւ Թուրքիա չատ տագնապներ տեսած էր. բայց սովորաբար գործոց վերադարձ մը կուգար ոգեւորել միտքերը, և ձախողութեան յիշատակին եւեթ կը մնար։ Բայց այնպէս չեղաւ 1885ի Բլեւին համար։ Այս տարւոյ տագնապն ընդհանուր տագնապի մը հետեւանքն էր, որոյ միտքերն աւելի ազդուապէս պիտի զգար մերինին նման երկիր մը, որոյ տնտեսական ոյժերը տարիներէ հետէ սպառած վայ էին, որուն արուեստը և գործարանը կը պակսին, և որ իր ապրուստը կը ճարէ միայն հողին բերքերէն, որք եւս, իրենց կարգին, երկար ժամանակէ հետէ անհնամ թողուած են։

«Այս անձուկ վիճակ, սովորական գործած, առանց ծանր չվնտութիւններ պատճառելու կրնար տեւել տակաւին, եթէ անակնկալ դէպքեր վրայ չհասնէին։ Այսպատճառ օդէ մը յետոյ արեւը կը փայլէր պահ մը. եօթնեկի մը գործնեպութեան կը յաջորդէր չաբաթ մը անգործութիւն. կարգ մը վաճառքներ տասն և հինգ օրի չափ կը փնտռուէին, մինչ ապրոց երեսը նայող չի կար. ի մի բան, անատոզ ընթացք,—այս էր, մինչև օգոստոս, մեր ներածեալ վաճառաց հրապարակին կացութիւնը. Բայց ջերմ յոյսեր կային. դէպ ի սեպտեմբեր անգործութիւն մը կ'ակընկալէր. արդէն, Ասիոյ գնողք, իրենց գնողք, արմտեաց բարելաջող հունձքերուն և վարդի իւղին առատութեան չնորհիւ, կը պատրաստուէին գալ վաճառք բառնալու մեր հրապարակէն. մեր վաճառականք, մանրիճաթուրա և ուրիշ վաճառք լի ու լի աւեներալով իրենց մթերանոցներու մէջ, կը սպասէին, կանխաւ հաչիւներ ընելով գոյանալիք չահերուն վրայ։ Բայց ի պահուն յորում այս ամեն յոյսեր պիտի իրագործուէին, քաղաքական հորիզոնը պատեցաւ սեւ ամպերով. Ծանկարծ Բուլղարիոյ դէպքերը կը ծագին. հաղորդակցութիւնը կ'ընդհատին Ադր. պոլսէ ան. դին. գործոց ընթացքը կը կասի. առաքումնք և ժամանումնք կը դադրին. առեւտրական հաղորդակցութեանց թելը կը կտրի. հարիւրաւոր փոխանակագիրք կը բողոքուին. ընդունուած փոխանակագիրք չեն վճարուիր. ի մի բան, մեծ քայքայում մը մեր չուրջը։ Փիլիպէի թատերական հարուածին վրայ, յաճախորդք խմբովին քաշուեցան Մարք քաղաքին հրապարակէն. Ալբանիոյ, Եպիրոսի, Մարմարայի և Զալանիոյ, Մակեդոնիոյ և մինչեւ իսկ Սալոնիոյ յաճախորդք իրենց բացակայութեամբ կը փայլին, և զօրաց ի դէն կոչուան վրայ, մեր յաճախորդներէ քանի մը հարիւր հազարք իրենց բնակարաններէ կը մեկնին։ Ուրեմն, ոչ Բուլղարիէն կընանք չան սպասել, ոչ Ասիայէն. Մեր խեղճ վաճառականք կը հարկադրին իրենց մթերանոցաց և վաճառատանց մէջ դիզել այն վաճառքները, զորս յառաջագոյն յատկապէս յանձնարարած էին ի գուշակութիւն լաւ առեւտրոց, և որք ի կ. Պոլիս կը հասնին վճռաեցուցիչ կանոնաւորութեամբ մը։ Բնականապէս տնանկութիւնք իրարու կը յաջորդեն, առաջուան պէս չարունակելու անկարող գոյնողք պարտաւորուելով կասիլ։ Այս պէս ուրեմն տեղի կ'ունենայ 1885 Տարւոյ փակումն, որոյ վրայ Տարւոյն սկիզբները գեղեցիկ յոյսեր գրուած էին սակայն։ Արդարութիւնն ընելու համար մեր ներածող վաճառականաց նկատմամբ՝ պէտք է յարնք թէ անոնք քաջ չապէս դիմադրեցին այնչափ անակընկալ հարուածի մը։ Թուրքիայէն զատ ամեն տեղ այնպիսի տագնապ մը առաջ ղրալի հետեւանքներ պիտի ունենար։

«Այս հակիրճ տեսութիւնն կը պատկերացնէ մեր ներածման վաճառականութեան կացութիւնն յամին 1885։ Ցայն ամրողջացնելու համար, կը մնայ ըսել թէ, տարւոյն վերջին երեք ամսոց մէջ, Սպարապետութեան մեծաքանակ գնուժերը չատ չարժուժ տուին մեր հրապարակին։

«Դալով մեր արտածման վաճառականութեան, չենք կրնար լաւագոյն գոյնով մը նկարել զայն։ Երկրէն դուրս ղրկուած բերքերն են, ինչպէս ամեն ոք կը յիշէ, Թիֆթիք, ափիոն, գազի խէժ (էլէմի), Հունաստը, եգիպտացորեն, գարի, կաղին, գահրի, կապրտ, մուտքս, բանջարեղէն, չոր պտուղք և գինի։ Դժբախտաբար, այս ամեն վաճառաց ո'չ մին չարդունակարար և առատապէս ինդրուեցաւ վերջացող Տարւոյն մէջ, և մինչեւ նոյեմբեր, նոցա գներն անկման մէջ էին։ Քաղաքականութեան անատոզ վիճակը, նախ անգլօ–ռուս դժուարութիւնք, ապա Բուլղարական խնդիրը, բաւական չարժառիթներ եղան գրամագլուխներն հրապարակէն ետ մղելու համար, այնպէս որ գործարանատերք և անոնց գործակալք, չահադիտութեան ամեն գաղափար մի կողմ թողուով, չատացան հայթայթել լսի իրենց օրքառօրեական պիտոյքն։ Միայն գէպ ի դեկտեմբեր ամիսը մեր ներքին բերքերուն գիները, բարձրացան, և գնողներ երեւցան հրապարակին վրայ։ Օրուան դժուարութեանց կարգադրութիւն մեծ, տարակոյս չունինք թէ գործերը պիտի վերադարձուին։ Աւատամնի վաճառականութեան վերաբերող երեւելի եղելութեանց կարգին մէջ կը յիշենք ափիոնի հատմանը խնդրանքն, որոյ գիները վերկրես բարձրացան 100ին 10էն 11,—մեր բերքերուց մի մեծ մասին գնուժն ի պէտս Ֆէհանէի մեծ գործարանին, որ ընդարձակեցաւ և գեղեցկացաւ,— և Թուրքիոյ սև գինւոց վաճառումը, զորս Ֆրանսա կը չարունակէ գնել մեծ ամբ իւր ներքին պիտոյից գործածելու համար, և մասամբ ալ ի նորոյ բաղադրութեամբ աւելի սուղ գէնով արտածելու համար։

«Տնտեսական և դրամական տեսութեամբ, 1885 Տարւոյ սիզդէն մինչեւ սեպտ. ամիսը մէկ իրազութիւն միայն արժանի է նշանակման, որ է նպատակական Թուրքիոյ երկաթուղեաց մշակուժման գծին արտօնութեան չնորհումը։ Բայց Բեսարիէ փակելն նախադասեալ նոր նախարարութեան յիշատակութիւն գալուն վրայ, կը տեսնենք առաւելագոյն գործունէութիւն և մեծագոյն բարեչոժարութիւն՝ այնքատեղւոյ ի տնտեսական վերածնութիւն երկրին։ Ա.յսպէս, վերջին երեք ամսոց մէջ, յիշատակելի են Պ. Հիրշի հետ պայմանագրութիւնը, Բասապոլի երկաթուղւոյն ընկերութեան հետ համաձայնութիւնն, երկաթուղեաց և հանքերու խնդրոյն քննութեան վերսկսումն, երերուն պարտուց կարգադրութիւնն, ևն ևն։ Հաստատապէս կը յուսանք թէ Նիկոմիդիոյ երկաթուղւոյն երկարումն, և Կ. Պոլսէ սկզբալ Ասիական երկաթուղեաց ընդհանուր գծի մը չինուելեան ձեռնարկումն, որոյմէ ակնկալուած մեծամեծ բարիքները քանիցս պարզեցինք, չգիտէ յամենան, և հանրօգուտ չինուածներուն ընդհանուր խնդիրն լրջօրէն ի նկատ պիտի առնուի։ Գալով մեր արհեստից, կը ցաւինք որ այս տարի ոչինչ եղաւ անոնց պայծառացութեան և քաջալերութեան համար։ Վաճառականութեան գաչնագրոց և մաքսային նոր սակագնոց (Թարիֆա) մասին վերջնական համաձայնութիւնն, որուն գործադրման կը սպասուի անհամբեր՝ իբրև նոր դարագլուխ մեր արհեստից համար, հեռի է տակաւին։ 1883ին սկսուած քանակցութիւնք Տէրութեանց հետ՝ չեն լմնցած դեռ։ Ցուսանք թէ 1886 Տարին չվերջացած առեւտրական նոր գաչնագիրք կը տորագրուին։

«Վաճառականութեան ի մօտոյ վերաբերող ինդրոց չարքին մէջ, յիշենք նաեւ թէ Դատական Նախարարութիւնն տարի զգացած է բարենորոգելու առեւտրական դատարանները, զանոնք ժամանակիս պահանջմանց համապատասխան վիճակի մը մէջ դնելու համար։ Մեր վաճառական դասն անհամբեր կը սպասէ որ իրկել նախարարութիւնն ազդու միջոցներ ձեռք առնու այս բարենորոգման համար, միջոցներ որք պէտք է մեծապէս նպաստեն առեւտրական բարոյականին բարւոքման։

«Օսմանեան առեւտրական նաւուց վրայ դրուած նոր կանոնագիր մ'ալ դիւրութիւններ կուտայ ընիկ նաւերուն չատնալուն, որ երկրի մը հարստութեան մեծ միջոցներէն մին է։ Ամեն քաղաքակրթեալ ազգ մեծագոյն խնամով կը քաջալերէ իւր առեւտրական նաւատորմ, և կը սիրենք յուսալ թէ հրատարակուած կանոնագիրն օսմ. առեւտրական նաւատորմին դարգացման համար դարագլուխ մը պիտի կազմէ։»

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻՆ
ԲՈՂՈՔՈԿԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱԲԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

* * *

—Սէֆէ, 30 դեկտ. Հաւս.

Ի Պուլկարիա լերմապէս կը փափաքուի խաղաղութեան կնքման. բայց կը վախցուի թէ Սերպիոյ կողմէ նայն փութաչանութիւն չի ցուցուիր խաղաղութեան կնքման համար։ Պուլկար կառավարութիւնը նչանակեց Ագգային Պանքային Տնօրէնն՝ Պ. Կէչօֆ՝ իբրեւ իւր պատուիրակ, գործակցութեամբ Մաճիտ փաշայի հետ Սերպ կառավարութիւնն ալ իւր կողմէ երկու պատուիրակներ պիտի կընայ ղրկել ի Սոֆիա։ Ա.յս կէտի վրայ պուլկար կառավարութիւնը կը խնդրէ տեսութիւններէն պզնդել ի Պելկրատ, չուտով կնքելու համար հաչտութիւնը։—Կ. Պոլսէ կը ծանուցուի թէ Ռուսիա Թուրքիոյ մօտ խնդիր յարուցեր է Պերլինի դաշնագրոյն չգործադրուած մէկ յօդուածին վրայ։

—Կ. Պոլիս, 29 դեկտ. Տելէ Նէպ.

Բ. Դրան նախաբաղաց խորհրդոյն երեկի նստին մէջ որոշուեցաւ որ հելլենական տահմանաց վրայ Համամիթեալ օսմ. զօրքերը ճշդիւ պաշտպանողական դիրք մը բռնեն։ — 10,000 զօրք պիտի զրկուի Գարատաղի սահմանադլուխը։ — Տէրութիւնք ոմանք պատասխաներ չին Բ. Դրան չրջաբերականին, խոստանալով իրենց ձեռքէն եկածն ընել ի վերահաստատութիւն խաղաղութեան ընդ մէջ Սերպիոյ և Պուլկարիոյ և ի կարգադրութիւն Բումելիական խնդրոյն։ Ռուսիա, Աւստրիա և Գերմանիա պատասխանեցին թէ Բումելիական խնդիրը միայն Թուրքիոյ չի վերաբերիր, այլ բովանդակ Եւրոպիոյ Մեծ Տէրութեանց ձեռնհասութեան կը պատկանի։

* * *

—Կ. Պոլիս, 20 դեկտ. Հաւս.

Բ. Դուռը, Կարմիր Ծովու մէջ Մասուայի Իտալացւոյն գրաման վրայ չրջաբերական մը ղրկելով Տէրութեանց, կ'ըսէ. «Թէեւ Իտալիա բաց թողած է խնդրոյն հիմնական մասը, ճանչելով Թուրքիոյ գերիչանութիւնը, բայց այս յայտարարութիւն անհայտ է գրաման իրողութեանն հետ, որ դաշնագրոյ բուն նպատակն մ'է, ինքնագլուխ Թուրքիոյ ամրոզչութեան։ Բ. Դուռը կը բողոքէ, խնդրելով Տէրութիւններէն որ ի Հռոմ ազդեցութիւն բանեցնեն, որպէս զի Մասուա իւր օրինաւոր տերոց վերադարձուի։»

Բունտատանի ընթացքը չատ հոգ կուտայ Բ. Դրան։ Կը հաստատեն թէ դեսպանք ոմանք թեթեւապէս հաչկցուցեր են թէ լաւ կը լինի սահմանադրութիւն մը չնորհել Բունտատանի, բան Պերլինի Դաշնագրոյն։ բայց Բ. Դուռը բացարձակապէս մերժեր է։ Թերեւս Բ. Դուռն ի մօտոյ չրջաբերական մը ղրկէ Տէրութեանց, Բունտատանի սպառազինութեանց չարունակմանը վրայ, նչանակելով այս անկանոն կացութեան վտանգները։

* * *

—Պէյրութ, 31 դեկտ.

Մխլան Թագաւորը չընդունեց Պ. Կարաչանիի նախարարութեան մատուցած հրաժարականը։ Նախարարութիւնը պիտի մնայ։ Ազգային Ժողովն՝ իւր հետեւած քաղաքականութեան վրայ։ Բայց և այնպէս, որոշուած է որ ի վերջոյ գործէ քաշուին Պ. Կարաչանին և պաշտօնակիցք։

* * *

—Լոնտոն, 31 նոյմ.

Սիամէ կը ծանուցանեն թէ այն կողման փոքր պետութիւնք դաշնակցութիւն մը կը պատրաստեն իրենց մէջ։ Անգլիացիները Պիրմանիայէն վանելու նպատակաւ։

* * *

—Գահէյէ, 28 դեկտ.

1885 տարւոյ վերջն եգիպտական կառավարութեան ձեռքը կը մնայ գանձանց առուելութիւն մը 730,000 եգիպտական ոսկւոյ. որոյ մի մեծ մասը պիտի գործածուի Տօմէնի և Տայրէի Յանիէի վարչութեանց բաղերը գոցելու։ Կը կարծուի սակայն թէ բաւական գումար մը պիտի աւելնայ՝ այս տարւոյ կարօտներէն եղած զեղչը վճարելու համար։

* * *

—Գահէյէ, 30 դեկտ.

Խեդիվը պաշտօնապէս ընդունեց գՄուխթար փաշա և նմա ընկերացող պաշտօնականներն։ Ընդունելութիւնն եղաւ յոյժ սիրալիր։

* * *

—Միլան Թագաւորն յանուն գահաժառանգ արքայորդւոյն 5,000 ֆր. բաչխել տուաւ Բիրոգի աղքատաց։

—Արեւելեան Բումելիի «Մուխթեան Կեդրոնական մասնախմբին» կողմէ հեռագրով ղրկուած է Պուլկարիոյ Իչխանին.

«Թուրք պատուիրակաց աստ գալուն վրայ, բովանդակ Հարաւային Պուլկարիոյ պատգամաւորութիւնք, ի Փիլիպէ համախմբեալ, Մուխթիւնը լուծելու ամեն փորձի դէմ հիւպատոսաց առջեւ բողոք բառնալէ յետոյ, ընդհանուր ժողով մ'ըրին, եւ «հոն քաղաքային Կեդրոնական Մասնախումբ մը։ Ա.յս Մասնախումբ տեղի «ունեցող դէպքերուն վրայ հետզհետէ «ծանօթութիւն պիտի տայ հասարա«կութեան, և կանադիր պիտի լինի «կետս մտելու ամեն նոր փորձ որ կըրնայ տակաւին տեղի ունենալ՝ Մուս«լիման սրբազան գործն ի դերեւս հա«նելու նպատակաւ։ Սորագրելոքս ան«դամ ընտրուեցանք այն Մասնախմբի, «և պաշտօն ունինք յանուն համայն «Հարաւային Պուլկարիոյ ժողովրդեան «չնորհակալութիւն զՁեր ի սէն փայլուն յաղթութեանց զոր տարիք Թշնամւոյն «վրայ ի գլուխ ձեր քաջարի զօրաց, և «ապահովել զՁեզ թէ ժողովուրդը «պատրաստ է ամեն զոհողութեանց «որք կրնան հարկաւոր լինել ի պաշտ«պանութիւն իրենց փառաւոր վիճա«կին, իւր այն ճգանց մէջ որք նը«պատակ ունին վերջնապէս յաղողութեամբ «ձեռնարկեալ սրբազան գործն»։

Ուղերձն ստորագրած են Դերվիշոս եպիսկոպոսը, Մետրապոլիտ Փիլիպէի, նախագահ «Մուխթեան Կեդրոնական Մասնախմբին», և նոյն Մասնախմբի տասն անդամք։

* * *

— Սպանիոյ նոր նախարարութիւնը չատ վիճասէն և ազատական ոգւով կը կառավարէ երկիրն։ Ի մէջ այլոց, ընդհանուր ներում չնորհեց քաղաքական յանցաւորաց և աքսորելոց։ Ի չարս այս աքսորելոց ամենէն նչանաւորն, որուա

ԹԵՐԹՈՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՎԷՐՆ

ՄԱԹԻԱՍ ՍԱՆՏՈՐՖ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Ա.

ՈՒՂԻՒՈՐ ԱՂԱՒԻՆԻ

Ի սկզբան լուռ կեցան։ Սարքանի զորձին կուգար այս լուռթիւն, բայց ընկերին գործին չէր գար։ Ուստի չատ չանցած, Զիրոն, մէկ–երկու անգամ յօրանչելէ յետոյ ըսաւ.

—Տէր Աստուած, ե'րբ պիտի գայ այդ դիպուած, որոյ վրայ անմոռաբար յոյս դրած ենք։

Սարքանի չպատասխանեց։

—Ձեւ հասկնար, յարեց Զիրոն, ինչ խելք է գալ այս ափերայիներուն մէջ մինաոռելը։ Կը վախնամ որ նոյն տեղ եկած չլինինք, ընկե'ր։ Ո'ր աստանան պիտի գայ գտնէ այս վաղեմի գերեզմանատան մէջ։ Մեռելոց հոգիները չատ պէաք չունին նմա՝ երբոր իրենց մահկանացու պատեանէն ազատած են։ Եւ երբոր ես ալ սատկիմ, այնուհետեւ ինչ փոյթ է ձախին ուչ կամ կանուխ գալն։ Օ'ն, չունե՞ք։

Սարքանի, իւր մտածութեանց մէջ խոր ընկղմուելով, հայեացն անհուն անդրծիրանին մէջ կորուսեալ, չպարժեցաւ տեղէն։

Զիրոն, քանի մը վայրկեան անձօն ըսպասելէ յետոյ, իւր սովորական չատախօսութիւնն յարմեց վերջապէս։

—Սարքանի', ըսաւ, գիտե՞ս ի'նչ կերպարանքով տեսնել կ'ուզեմ զայդ դիպուած, որ մեզ պէս հին չամախորդները կը մոռնայ այսօր։ Թորոնթալի սնուելին ապաստաններէն միայն կերպարանքով, որ պանդուխտներով լի թղթախաղնակ մ'ի ձեռին գարատ, և թղթախաղնակը մեզ չանձներ յիշեալ տեղատեարին կողմ, հազար ներում խնդրելով մեզ սպասեցնելուն համար։

—Մտիկ ըրէ դին, Զիրո'ն, պատասխանեց Սարքանի, չօրքն ուժգնապէս կծկելով։ Վերջին անգամ կը կրկնեմ քեզ թէ Սիլա Թորոնթալէն յոյս չկայ այլ եւս։

—Աներկա՞յ ես։

—Ա.յո', իւր քով ունեցած վարկս սպառած է այժմ, և երբոր վերջին անգամ ատակ ուղեցի, վերջնական մերժմամբ պատասխանեց։

—Ա.յդ գէ'չ։

—Շա՛տ գէչ, բայց այնպէս է։

—Եթէ վարկդ սպառած է, ըսաւ Զիրոն, ըսել է թէ վարկ ունեցած ես։ Ի'նչ բանի համար էր այդ վարկ, քու խելքդ ու չանքդ այդ դրամատան չահուն ծառայեցուցած լինելուդ . . . փոխուկ պարագայից մէջ։ Ա.յս պատճառաւ էր անշուշտ, որ մեր Թրիէստ գալուն առաջին ամիսներուն մէջ Թորոնթալ չատ խոստ չէր վարուեր մեզ հետ վճարելու մասին բայց անհնար է որ անոր օճիքը ձեռքդ չլինի որ և է կողմէ մը, և սպառնալով . . .

—Եթէ լինէր, արգէն կը կատարէի, պատասխանեց Սարքանի ուսերը թոթվելով, և այժմ գուբ չէիր այսպէս հաչին երեսէն վազեր։ Ո'չ, օճիք չունի ձեռքս այդ Թորոնթալ, բայց կրնայ ունենալ, և յայնժամ ամենայն ամենասէր պիտի վճարէ ինձ այն դրամը, զոր այսօր կը զանայ։ Ա.յսու հանդերձ կը կարծեմ թէ իւր գործերը բիչ մը չփոթած և իւր դրամագլուխը վտանգի մէջ ընկած է չահադիտական կրգալարած ձեռնարկներով։ Գերմանիոյ, Պերլինի, Մունխէի մէջ վերջերս պատահած անակնկալութեանց հակահարուածը մինչեւ ի Թրիէստ զգալի եղաւ, և ինչ որ ալ ըսուի, Սիլա Թորոնթալ մտահոգ երեւցաւ ինձ վերջին տեսակցութեանս միջոցին։ Թոզուենք որ պղտորի չուրն . . . և երբոր պղըտորի . . .

—Լաւ, գոչեց Զիրոն, բայց մինչեւ այն ժամանակ մեք չուր միայն պիտի խմենք։ Ես կը կարծեմ, Սարքանի', թէ վերջին հիգ մը պէաք է փորձել Թորոնթալի քով։ պէաք է անգամ մ'ալ գնալ առ նա, և գո'նէ Մալթայի ճանբով Սիկիլիա վերադառնալու համար պէաք եղած դումարն առնանք։

—Ի'նչ կ'ընենք Սիկիլիոյ մէջ։

—Ես գիտեմ ինչ կ'ընենք։ Երկիրը ծանօթ է ինձ։ կրնամ խումբ մը մուլթացի առնել հետս մեզ հետ, նախապատրաստ ապատ քաղաքներ ընկերները, որք կրնան օգտակարապէս գործածուիլ։ Եւ, հազա՛ր սատանայ (*), եթէ աստ փորձելու բան մը չունինք, չունենք, և հարկադրենք այդ նզոված սեղանաւորն, որպէս զի վճարէ մեր ճանրու ծախքը։ Եթէ անոր ամենափոքր մէկ զաղտնիքը գիտես, այնչափ կը բաւէ որ քու Թրիէստ մնայդ չուզէ։

Սարքանի գնդեց գլուխն։

—Օ'ն, երկար չկրնար տեւել այս վիճակ։ անչնարին է գլխանալ, աւելցուց Զիրոն ապը գեռնին զարնելով։

Նայն միջոցին թաչուն մ'աչքին հանդիպեցաւ, որ գժուարաւ կը թռչէր ցանկապին դուբան։ Աղաւնի մ'էր, որոյ խոնջեալ թեւերն հազիւ կը բաւէին, և գրեթէ գետնին ընկնելու վրայ էր։

Զիրոն, առանց խորհելու թէ թաչնաբանական ցանկին մէջ գտակարգեալ հարիւր եօթանասուն եօթն տեսակ աղաւնեաց ո'ր տեսակին կը վերաբերէր այն թաչուն, բան մը միայն մտածեց, այսինքն թէ ուտուղ տեսակէն պարտէր լինել. ուստի ձեռքովը իւր ընկերին ցուցնելով, կը լսէր զայն իւր աչքը։

Թաչունն յայտնի կը տեսնուէր որ ուժասպառ եղած էր. Մայր եկեղեցւոյն ցցուեալ մասերուն կը կառչէր։ Չկրնալով այլեւս չարունակել թռիչքն, և վար ընկնելու կէտին հասած, եկաւ նախ դարեցաւ փոքրիկ խորչի մը յարկին վրայ, որոյ ներքև կեցած էր Սան–Ջուսէթի արձանը. բայց ակար թռչելը չկրցին բռնել զայն, և սահելով իջաւ չէնքին տեսն ճակատուն և աչտարակին մէջտեղի քարէ սեան խոյակին վրայ։

Սարքանի, միչտ անշարժ և լուռ, ուշադրութիւն չէր ըներ աղաւնւոյն։ իսկ Զիրոն՝ ընդհակառակն՝ չէր վրիպեցներ աչքէն։ Թռչունն հիւսիսէն կուգար։ Երկար ուղեւորութիւն մը պարտաւորուցած էր զայն։ Ցայտին կը տեսնուէր թէ իւր բնազդում դէպ առուել հեռաւոր նպատակ մը կը տեղը զայն։ Ուստի, չատ չանցած, Զիրոն չարունակել սկսաւ գիւր թռիչ, կոր ընթացք մը բռնելով, որ հարկադրեց զայն նոր դադար մ'ընել վարժի գերեզմանատան ծառերէն միոյն ստորին ոստերուն վրայ։

Զիրոն որոշեց յայնժամ բռնել զայն, և մեղմիւ դէպի ծառն երթալ սկսաւ սողալով։ Շատ չանցած, վարակուտ կռնգի մ'բառաչման հասաւ, որոյ վրայ կոխելով դիւրաւ կրնար տիրել հերձն կերակրի։ Անդ կեցաւ, անխիղճ, մտնչ, գլխուն վերեւ որս մը դիտող չան դիրքով։

Աղաւնին, չտեսնելով զայն, ուղեց վերստին չարունակել գիւր ընթացք, բայց ուժը նորէն կտրեցաւ, և ծառէն բանի մը քայլ անդին գետինն ընկաւ։

Մէկ ոստումբ ցատկել և ձեռքն երկընցնելով թաչունը բռնել մէկ երկվայրկեանի գործ եղաւ Սիկիլիացւոյն համար։ Եւ, բնականաբար, պիտի խեղդէր խեղճ թեւաւորն, յանկարծ կանգ առաւ, զարմացական բացագանչեաց մ'արձակեց և վազեց Սարքանիի քով։

—Ուղեւոր աղաւնի' մ'է, ըսաւ։

—Լաւ, իւր վերջին ուղեւորութիւնն ըրած պիտի լինի, պատասխանեց Սարքանի։

—Անշուշտ, ըսաւ Զիրոն, և քալը գըլխուն որոց որ ուղղակ է Թեւին տակը կապուած պիտակը . . . ։

—Պիտակ կայ, գոչեց Սարքանի։ կեցի, Զիրո՛ն, կեցի՛, մի՛ մեռցներ։

Եւ բռնեց ընկերին ձեռքն որ Թռչունին ճիան ոլորելու վրայ էր։ Ցետոյ առաւ զաղնուկն Թեւին տակ կապուած քսակիկը, որ քարեր էր Զիրոն, և բանալով, մէջէն պիտակ մը հանեց ծածուկ–եզուով գըրուած։

Պիտակը տասն–ութ բառ կը պարունակէր երեք սիւնակի վրայ գրուած հետեւեալ կերպով։

Նըզհիյաղ	ուշնուխ	սեխիպը
Նահրան	նաուղդ	ընկնած
Նաւթայե	Եչխոմ	բշնաուն
Եղնուկ	Հոբաա	ալէքսան
Էֆէնտի	գիշխան	մոխան
բնաւթա	Էլեչյա	ապրկոլ

Ուստի' կուգար, առ ո'վ ուղղակ էր, յայտնի չէր։ Իսկ այդ հաւատարթիւ տասն բառերուն թարգմանեալ տասն–ութ բառերուն իմաստը կարելի՛ էր հասկնալ առանց անոնց լուծումը գիտնալու։ Կարելի չէր գո'նէ առանց ճարահատ լուծիչ մը լինելու, և այն ալ եթէ զանազնելի՛ չէր պիտակն։

Ա.յս գաղտագրին առջեւ, որ բան մը չէր հասկներ իրեն, Սարքանի տրամեցաւ իւր յուսահատութեան վրայ, և վարանման մէջ մնաց։ Պիտակն արդեօք կարեւոր կամ մանաւանդ վտանգաւոր լուր մը կամ գեղեցիկ մը կը պարունակէր։

(Շարունակելի)

(*) Եզիպտ. ձեւ.

ԳԿԱՉ–ԿՈՒՉ

ԿԱՏ

ԱՆԴ.

— Ձէ՞ս տես Վահր՝ գաղջ ու ձմեռնային ամպերի տակ ոտքերդ ցրտից ինչպէս կ՚ուռին։ Ես ալ ձմեռ եմ սիրում, բայց ոչ այսպիսի ձմեռ։ Ես կ՚ուզեմ ձիւնի մէջ ոտքերս մերկ թաղել, ձիւնի մէջ ինկած ժամանակ ինձ ամենից աւելի ուրախացնում է այն, որ ձիւնը ինձ ոչ մի ցաւ չի պատճառում։ Ես կ՚ուզեմ, որ ձիւնը ինձ ցաւեցնի, որ ես կարողանամ ասել՝ ձիւնը ինձ ցաւեցրեց։ Ես կ՚ուզեմ, որ ձիւնը ինձ սպանի, որ ես կարողանամ ասել՝ ձիւնը ինձ սպանեց։

— Ես ալ կ՚ուզեմ, որ ձիւնը ինձ սպանի, ասաց Վահրամ, և ժպտաց։

— Ես կ՚ուզեմ, որ ձիւնը ինձ սպանի, որ ես կարողանամ ասել՝ ձիւնը ինձ սպանեց։

— Ես ալ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՀԱՆԳԻ
Ք. ՓԱՐԻԶ-ՎԱՐԻՆԳ ՆՐ. 1
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՀԱՆԳԻ
ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
Ք. ՓՈՓՈՒՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՀՈՎՈՒՆ ՎԱՐԴՈՆՈՒՀԻ

ԴԱՎԱՍՏՈՒԺՈՒՆ ՔԱՀ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆԻ

ՓԱՐԻԶ, 1885

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՀԱՆԳԻ
Ք. ՓԱՐԻԶ-ՎԱՐԻՆԳ ՆՐ. 1
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՀԱՆԳԻ
ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
Ք. ՓՈՓՈՒՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՀՈՎՈՒՆ ՎԱՐԴՈՆՈՒՀԻ

ԴԱՎԱՍՏՈՒԺՈՒՆ ՔԱՀ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆԻ

ՓԱՐԻԶ, 1885

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՀԱՆԳԻ
Ք. ՓՈՓՈՒՃԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆԻ
ՓԱՐԻԶ, 1885

ՀԱՅԱՀՈՎՈՒՆ ՎԱՐԴՈՆՈՒՀԻ

ԴԱՎԱՍՏՈՒԺՈՒՆ ՔԱՀ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆԻ

ՓԱՐԻԶ, 1885

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՀԱՆԳԻ
Ք. ՓՈՓՈՒՃԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆԻ
ՓԱՐԻԶ, 1885

ՀԱՅԱՀՈՎՈՒՆ ՎԱՐԴՈՆՈՒՀԻ

ԴԱՎԱՍՏՈՒԺՈՒՆ ՔԱՀ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՆԱՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆԻ

ՓԱՐԻԶ, 1885

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐԿԱՎՈՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

##